

Domov>Vaše pravice>Temeljne pravice>Podjetništvo in človekove pravice

Na področju civilnega pramosodja se bodo postopki, ki še potekajo, in postopki, ki so se začeli pred koncem prehodnega obdobja, nadaljevali po pravu EU. Evropski portal e-pravosodje bo na podlagi vzajemnega priznavanja ohranil informacije, povezane z Združenim kraljestvom, do konca leta 2022.

Podjetništvo in človekove pravice**Škotska****1. Kakšno sodno varstvo imam v vaši državi kot žrtev kršitve človekovih pravic, ki jo je zagrešila gospodarska družba? Ali to varstvo vključuje odškodnino?**

Zakon o Škotski iz leta 1998 (Scotland Act 1998) določa, da morajo biti zakonodaja, ki jo sprejme škotski parlament, in akti članov škotske vlade skladni s pravicami iz Evropske konvencije o človekovih pravicah (EKČP). Po zakonu o človekovih pravicah iz leta 1998 (Human Rights Act 1998) je nezakonito, če javni organ na Škotskem ravna v nasprotju s pravicami iz Konvencije. Če pride do kršitev človekovih pravic, so škotska sodišča pristojna za obravnavo zadev in zagotovitev pravnih sredstev.

Zakon o gospodarskih družbah iz leta 2006 (Companies Act 2006) določa pravno podlago za ustanavljanje in upravljanje podjetij. Državno tožilstvo (Crown Office and Procurator Fiscal Service – COPFS) lahko začne postopek proti škotskim podjetjem na škotskih sodiščih, kadar obstajajo dokazi, da je bilo storjeno kaznivo dejanje.

Škotski zakon o trgovini z ljudmi in izkoriščanju iz leta 2015 (Human Trafficking and Exploitation (Scotland) Act 2015) utrjuje in krepi obstoječe kazensko pravo Združenega kraljestva o trgovini z ljudmi in izkoriščanju ter krepi status žrtve in podporo žrtvam.

Zakon vsebuje določbe o oblikovanju enotnega kaznivega dejanja trgovine z ljudmi za vse vrste izkoriščanja odraslih in otrok; določa trgovino z ljudmi kot kvalifikatorno okoliščino pri drugih kaznivih dejanjih; in na novo opredeljuje prejšnje samostojno kaznivo dejanje suženjstva, služabništva in prisilnega dela. Oddelek 4 zakona iz leta 2015 določa kaznivo dejanje suženjstva, služabništva in prisilnega dela, ki ga je treba razlagati v skladu s 4. členom EKČP.

Pravni subjekti (na primer družba), pravne skupnosti brez pravne osebnosti in osebne družbe so lahko kazensko odgovorne za kaznivo dejanje trgovine z ljudmi ali kaznivega dejanja iz oddelka 4 zakona iz leta 2015. Oddelek 39 zakona iz leta 2015 določa, da so zadevni posamezniki v takih subjektih (na primer direktor) tudi lahko kazensko odgovorni za tako kaznivo dejanje.

V skladu z zakonom iz leta 2015 je generalni državni tožilec (Lord Advocate) objavil navodila za tožilce o kazenskem pregonu domnevnih ali potrjenih žrtev kaznivega dejanja trgovine z ljudmi in kaznivega dejanja iz oddelka 4 (suženjstvo, služabništvo ter prisilno delo). Državno tožilstvo še naprej uporablja ta navodila, da bi zagotovilo, da se osebe ne preganjajo v zvezi s kaznivimi dejanji, ki so jih storile kot žrtve trgovine z ljudmi ali izkoriščanja.

Škotski varuh človekovih pravic na področju javnih služb (Scottish Public Services Ombudsman – SPSO) ima široke pristojnosti. Je zadnja stopnja za obravnavo pritožb v zvezi z večino decentraliziranih javnih služb na Škotskem. Zagotavlja tudi storitev neodvisnega pregleda za škotski sklad za socialno varstvo (Scottish Welfare Fund) in lahko ovrže ali nadomesti odločitve svetov o vlogah za izplačilo pomoči „Community Care Grant“ in „Crisis Grant“. SPSO ima zelo omejeno vlogo pri odškodninah. Običajno se odzove z izdajo priporočil za javno službo, ki je predmet pritožbe. Njegove pristojnosti in dolžnosti so določene v Zakonu o škotskem varuhu človekovih pravic na področju javnih služb iz leta 2002 (Scottish Public Services Ombudsman Act 2002).

Če posameznik meni, da so mu bile kršene človekove pravice, lahko poišče neodvisno pravno svetovanje.

2. Ali v vaši državi obstajajo posebna pravila za hude kršitve človekovih pravic? Ali se ta pravila uporabljajo za kazniva dejanja zoper okolje ali hude oblike izkoriščanja delovne sile?

Izjava o pravici do zemljiške posesti in odgovornosti v zvezi s tem na Škotskem (Scottish Land Rights and Responsibilities Statement), ki jo je v skladu s škotskim zakonom o zemljiški reformi iz leta 2016 (Land Reform (Scotland) Act 2016) izdala škotska vlada, določa šest načel, ki naj bi bile v pomoč pri oblikovanju politike glede zemljiških vprašanj na Škotskem. Prvo od teh načel je: „Celoten okvir pravic do zemljiške posesti ter odgovornosti in javnih politik v zvezi z zemljiško posestjo bi moral spodbujati, izpolnjevati in spoštovati zadevne človekove pravice v zvezi z zemljiško posestjo, prispevati k javnemu interesu in dobrobiti ter usklajevati javne in zasebne interese. Okvir bi moral podpirati trajnostni gospodarski razvoj, varovati in krepiti okolje ter prispevati k doseganju socialne pravičnosti in oblikovanju pravičnejše družbe.“

V skladu z zakonom iz leta 2016 izjavo redno pregledujejo škotski ministri in poročajo parlamentu.

Odgovor na vprašanje 1 vsebuje informacije o trgovini z ljudmi in izkoriščanju.

3. Sem žrtev kršitve človekovih pravic zaradi dejavnosti evropske transnacionalne gospodarske družbe zunaj Evropske unije. Ali imam dostop do sodnega varstva v vaši državi, če nisem državljan EU ali ne živim v EU? Kakšni so pogoji za uveljavljanje pravnih sredstev zaradi kršitve mojih pravic? Kje lahko dobim dodatne informacije?

Vrsta pravnega sredstva, ki je na voljo za kršitev človekove pravice, je odvisna od tega, ali pravico zagotavlja običajno pravo (common law) ali zakon (statute).

Oddelek 2 škotskega zakona o trgovini z ljudmi in izkoriščanju iz leta 2015 določa, da se kaznivo dejanje trgovine z ljudmi uporablja za dejanja v Združenem kraljestvu ali drugod, kar odraža dejstvo, da lahko dejavnost trgovine z ljudmi vključuje dejavnost, ki se je v celoti ali deloma izvedla zunaj Škotske.

Zakon iz leta 2015 določa tudi, da državljan Združenega kraljestva, oseba, ki je imela v času kaznivega dejanja običajno prebivališče na Škotskem, ali subjekt s pravno osebnostjo, ki je bil ustanovljen po zakonu dela Združenega kraljestva, stori kaznivo dejanje izkoriščanja ljudi ne glede na to, kje se zadevno dejanje zgodi. To, ali je imela oseba običajno prebivališče na Škotskem, se določi glede na dejstva in okoliščine primera. Za vsako drugo osebo se šteje, da je storila kaznivo dejanje trgovine z ljudmi le, če se je kateri koli del zadevnega dejanja zgodil v Združenem kraljestvu ali če je zadevno dejanje namenjeno temu, da bi oseba prispela ali vstopila v Združeno kraljestvo, ga zapustila ali potovala znotraj njega.

4. Ali lahko varuh človekovih pravic, organi za enakost ali nacionalne institucije za človekove pravice podpirajo žrtve kršitev človekovih pravic, ki so jih zagrešile evropske transnacionalne gospodarske družbe zunaj Evropske unije? Ali lahko ti organi preučijo moj primer, če nisem državljan EU ali ne živim v EU? Ali v vaši državi obstajajo druge javne službe (kot je inšpektorat za delo ali varstvo okolja), ki lahko preučijo moj primer? Kje lahko dobim informacije o svojih pravicah?

Regulativno okolje za podjetja na Škotskem je v marsičem podobno kot drugje v Združenem kraljestvu in Evropi in na tem področju deluje vrsta regulativnih organov. Njihove izvršilne pristojnosti so usmerjene v sankcioniranje podjetij, ne v podporo žrtev, vendar pa so za primere, ko dejavnost vključuje element kaznivega dejanja, vzpostavljeni mehanizmi v policiji in drugih javnih službah.

Škotska ima dve nacionalni instituciji za človekove pravice:

škotsko komisijo za človekove pravice ([Scottish Human Rights Commission – SHRC](#)),

komisijo za enakost in človekove pravice ([Equality and Human Rights Commission – EHRC](#)).

Škotska komisija za človekove pravice in komisija za enakost in človekove pravice sta skupaj pristojni za človekove pravice in imata obe pomembno, čeprav različno vlogo v spodbujanju in spremljanju spoštovanja mednarodno priznanih človekovih pravic na nacionalni ravni. Njune pristojnosti so opisane na njihnih spletiščih.

Škotski varuh človekovih pravic na področju javnih služb (SPSO) obravnava pritožbe na zadnji stopnji v zvezi z večino decentraliziranih javnih služb na Škotskem. Varuh človekovih pravic je samostojen funkcionar in pri izvajanju svojih nalog ne sprejema navodil članov škotske vlade ali škotskega parlamenta, ki ga tudi ne nadzorujejo. SPSO lahko obravnava domnevne kršitve človekovih pravic v okviru svoje obravnave pritožb. Ni verjetno, da bi bila evropska transnacionalna korporacija kateri od subjektov, v zvezi s katerimi lahko SPSO sprejme pritožbe. SPSO lahko obravnava pritožbe o storitvah, ki jih opravijo subjekti v zasebnem ali prostovoljskem sektorju, če se opravijo v imenu subjekta, za katerega je pristojen.

Poleg tega oddelek 9(4) in (5) Zakona o škotskem varuhu človekovih pravic na področju javnih služb iz leta 2002 določa, kdo lahko vloži pritožbo pri SPSO. Pogoj je, da ima vložnik v času vložitve pritožbe stalno prebivališče v Združenem kraljestvu ali pa da so se dejanja, na katera se pritožba nanaša, zgodila, ko se je oseba nahajala v Združenem kraljestvu.

5. Ali vaša država evropskim transnacionalnim gospodarskim družbam nalaga obveznosti, da vzpostavijo pritožbene mehanizme ali storitve mediacije za kršitve, ki so posledica njihovih poslovnih dejavnosti? Ali se te obveznosti uporabljajo tudi za kršitve, ki so se zgodile zunaj Evropske unije? Kdo je pristojen za spremljanje teh dejavnosti v vaši državi? Ali so na voljo javna poročila z informacijami o delovanju sistema pritožbenih mehanizmov in storitev mediacije?

Združeno kraljestvo je vzpostavilo nacionalno kontaktno točko (National Contact Point – NCP) za smernice OECD za multinacionalna podjetja. Te smernice vsebujejo priporočila za odgovorno poslovno ravnanje in med drugim zajemajo človekove pravice. Nacionalna kontaktna točka Združenega kraljestva je del oddelka za mednarodno trgovino ter je odgovorna za ozaveščanje o smernicah OECD in izvajanje povezanih pritožbenih mehanizmov. Če podjetje krši smernice OECD, lahko pri nacionalni kontaktni točki vloži pritožbo katera koli zainteresirana stran, kar vključuje zaposlene v takem podjetju ali njihove sindikate in skupnosti, ki jih dejavnosti takega podjetja zadevajo. Nacionalna kontaktna točka si z mediacijo prizadeva, da se strani dogovorita, kadar pa to ni mogoče, objavi ugotovitev, ali je podjetje ravnalo neskladno s smernicami, in jo da na voljo za javno razširjanje. Informacije o postopku pritožbe so na voljo na [spletišču nacionalne kontaktne točke](#).

Storitve svetovanja in mediacije v Združenem kraljestvu med drugim zagotavljajo tudi uradi za svetovanje državljanom ([Citizens Advice Bureaux](#)) in služba za svetovanje, spravo in arbitražo ([Advisory, Conciliation and Arbitration Service](#)).

6. Ali imam posebne pravice, če sem ranljiva žrtev, ki išče pravno varstvo zaradi kršitve človekovih pravic, ki jo je zagrešila gospodarska družba? Ali imam možnost dostopa do pravne pomoči in pod katerimi pogoji? Kateri stroški bodo kriti s pravno pomočjo? Ali imam dostop do pravne pomoči pod enakimi pogoji, tudi če nisem državljan EU ali ne živim v EU?

Javno financirana pravna pomoč ljudem omogoča, da vložijo tožbo za uveljavljanje pravic, ali da plačajo obrambo, če je sicer sami ne bi mogli plačati.

Pri zaprosanju za pravno pomoč v skladu z zakonom o pravni pomoči (Škotska) iz leta 1986 (Legal Aid (Scotland) Act 1986) prebivališče na Škotskem ni pogoj. Obstajata dve vrsti pravne pomoči:

i. s svetovanjem in pomočjo lahko odvetnik zagotovi svetovanje, opravi poizvedbe in komunicira v imenu stranke. Svetovanje in pomoč je na voljo za zadeve škotskega prava (vključno s pravom Združenega kraljestva, ki se uporablja na Škotskem), vendar se na splošno ne more uporabiti v postopkih pred sodiščem;

ii. za postopke pred škotskimi sodišči je na voljo civilna pravna pomoč.

Za obe vrsti civilne pravne pomoči je treba izpolnjevati zakonska merila za upravičenost. Svetovanje in pomoč sta na voljo, če so izpolnjena merila za finančno upravičenost. Merila za upravičenost za tiste, ki prosijo za pravno pomoč, so skladna in pregledna, za vloge pa veljajo predpisani pogoji. Prva pogoja se uporabljata za pravno utemeljenost vloge. Dokazati je treba, da obstaja pravna podlaga za zadevo, v zvezi s katero se zaproša za pravno pomoč („utemeljeni razlog“), in da je razumno uporabiti javna sredstva za podporo zadeve. Tretji preizkus se uporablja za prosilčeve finančne okoliščine.

Več informacij je na voljo na spletni strani škotskega odbora za pravno pomoč ([Scottish Legal Aid Board](#)).

Oddelek 9 škotskega zakona o trgovini z ljudmi in izkoriščanju iz leta 2015 škotske ministre pooblašča za določitev obdobja, v katerem je treba odraslim osebam zagotoviti podporo in pomoč, kadar obstajajo utemeljeni razlogi za sum, da so žrtve kaznivega dejanja trgovine z ljudmi in izkoriščanja. Predpisi, ki so začeli veljati 1. aprila 2018, določajo, da to obdobje podpore traja 90 dni in da se podpora in pomoč zagotovita v naslednjih primerih (seznam ni izčrpen):

namestitvev,
dnevni stroški preživljanja,
zdravstveno svetovanje in oskrba (vključno s psihološko oceno in zdravljenjem),
prevajanje in tolmačenje,
svetovanje,
pravno svetovanje,
informacije o drugih storitvah, ki so na voljo za odrasle osebe,
vrnitev v državo izvora.

Oddelek 10 škotskega zakona o trgovini z ljudmi in izkoriščanju iz leta 2015 škotske ministre pooblašča za sprejemanje predpisov o podpori ali pomoči, ki se lahko zagotovi odrasli osebi, ki je ali za katero se zdi, da je žrtev suženjstva, služabništva ali prisilnega dela. Predpisi so začeli veljati 1. aprila 2018 in določajo, da morajo biti postopek določitve, ali je odrasla oseba žrtev takšnega kaznivega dejanja, podpora in pomoč ter obdobje, za katero se ta zagotavlja, enaki kot za žrtev kaznivega dejanja trgovine z ljudmi in izkoriščanja.

Škotska vlada je sklenila sporazume o financiranju z organizacijama [Migrant Help](#) (ki podpira odrasle žrtve trgovine in izkoriščanja, razen žensk, ki so žrtve trgovine z ljudmi za namen komercialnega spolnega izkoriščanja) in [Trafficking Awareness Raising Alliance](#) (ki podpira ženske, ki so žrtve trgovine z ljudmi za namen komercialnega spolnega izkoriščanja). Organizacija [The Anchor Service](#), ki je del nacionalnega zdravstvenega sistema (NHS) za območje Greater Glasgow in Clyde, tudi prejema sredstva za zagotavljanje psiholoških storitev odraslim žrtvam trgovine z ljudmi in izkoriščanja, ki so bile identificirane na Škotskem.

Zadnja posodobitev: 29/07/2020

Strani v jezikih držav članic pripravljajo posamezni nacionalni organi, njihov prevod pa zagotavlja prevajalska služba Evropske komisije. Prevodi zato morda še ne vsebujejo kasnejših sprememb izvirnika, ki so jih vnesli nacionalni organi. Evropska komisija ne prevzema nobene odgovornosti za informacije ali podatke, ki jih vsebuje oziroma na katere se sklicuje ta dokument. Za pravila o avtorskih pravicah države članice, ki je odgovorna za to stran, glejte pravno obvestilo.